

Farvet lys og lyden af skov - hospital satser på nyt middel mod tvang

Efter gode erfaringer med sanserum på lukkede afdelinger investerer Psykiatrisk Center Glostrup millioner i syv nye af slagsen. Vi har besøgt et af dem.

SOFIA BUSK
JACOB HAISLUND

jacob.haislund@jp.dk

De findes i Brønderslev, Risikov og Viborg. I Aabenraa, Odense, Slagelse og hovedstaden. Sanserum på danske psykiatriske afdelinger – både til børn, unge og voksne patienter – bliver stadig flere.

På Psykiatrisk Center Glostrup i Region Hovedstaden har brugen af sanserum ført til mindre tvang, og fire af de rolige lokaler bliver inden årets udgang til 11. Både lukkede afsnit, akutmodtagelsen og den retspsykiatriske afdeling får sanserum.

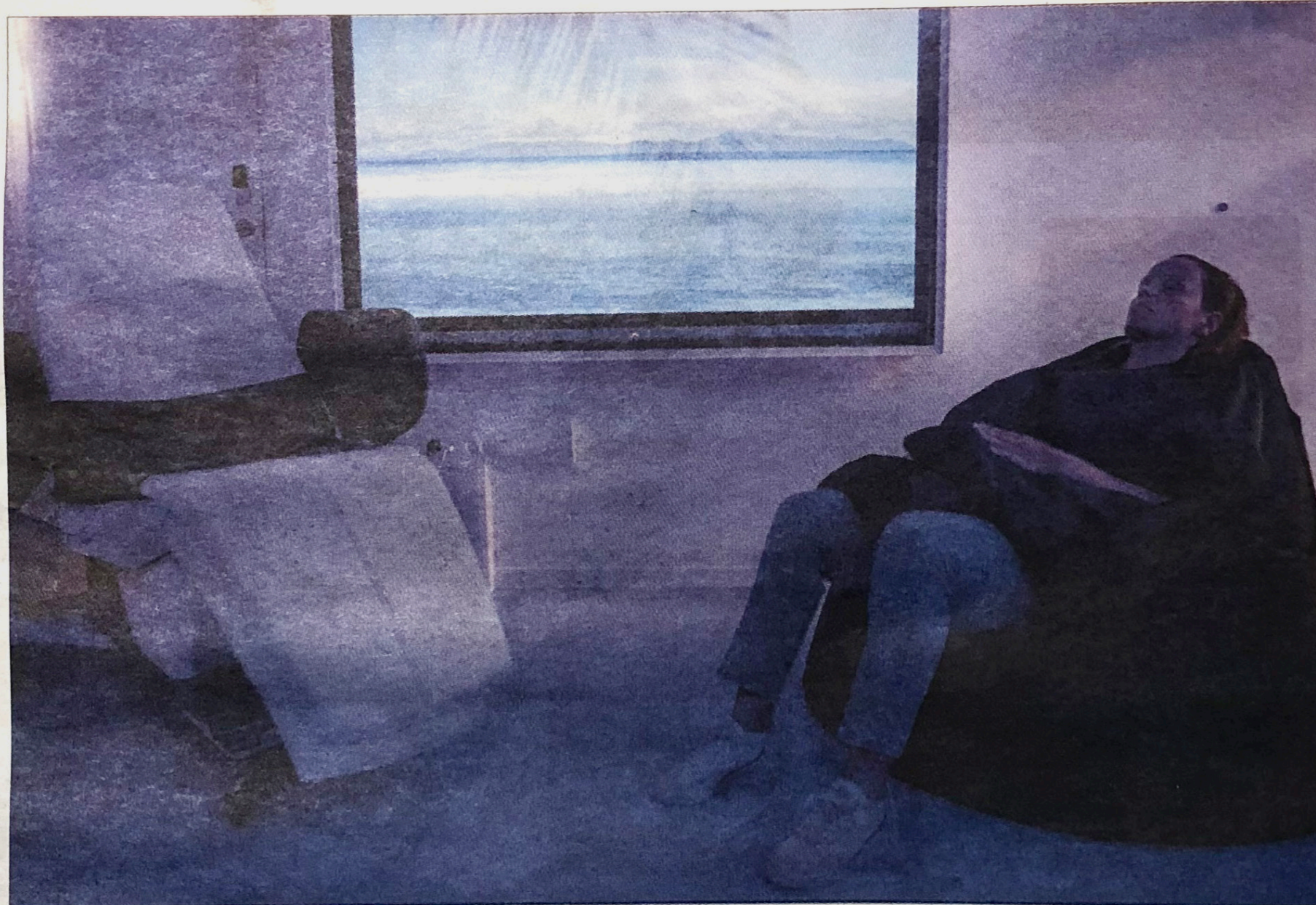
»Vi kan godt bruge endnu flere, men nu har vi lige penge til syv. Så må vi fordele dem så godt, vi kan efter behov og gavn og samle flere erfaringer,« siger centerchef Phuong le Quach og konstaterer, at de syv nye sanserum med en samlet pris på ca. 1,8 mio. kr. er en kostbar satsning.

Men hvad er et sanserum egentlig? Jyllands-Posten har besøgt et af dem.

Det hele synes hvidt og lidt sterilt, når du lige træder indenfor. Rummet er aflangt, endevæggen er et vinduesparti med udgang til en aflukket altan. Du kan trække gardinet for, mørkelægge, gå ud at ryge. Men først og fremmest kan du selv forvandle de hvide vægge efter behov.

Vil du ligge i vippestolen?

Det er fredag formiddag, og Katarina Nenadovic, forsknings- og projektsygeplejerske på Psykiatrisk Center Glostrup, viser inden for i et af de sanserum, som centeret har brugt siden 2015 i et satspuljeprojekt om at mindske brugen af tvang, særligt bæltfiksering.

Ergoterapeut Ditte Hellberg, der er ansat på Psykiatrisk Center Glostrup, har taget plads i et af sanserummene. Brugen af sanserum har været en vej til at undgå brugen af tvang. Nu vil man udvide fra 4 til 11 sanserum i Region Hovedstaden. FOTO: SOFIA BUSK

Projektet udløb i 2017, men siden har Region Hovedstaden afsat 5 mio. kr. årligt i faste midler til at fortsætte den samlede indsats – "Projekt nye veje" – her og på Psykiatrisk Center Ballerup.

»Sanserum er en af flere indsatser i et komplekst behandlingstilbud, men de har fyldt meget. Vi har set, at det formår at berolige vores patienter. Hvad enten man er angst, hører stemmer, ikke kan sove eller er motorisk urolig,« siger Katarina Nenadovic.

På en stor fladskærm kan du vælge mellem den grønne, den blå eller den røde video – skov, hav, solopgang. Du kan vælge lyd og lys, der matcher. Du kan vælge en stemning.

I foreningen Sind glæder

formand Knud Kristensen sig over udviklingen.

»Mange har stor gavn af sanserum, og det har tilsyneladende en gavnlig effekt på anvendelsen af tvang,« siger han og kalder byggeriet i Psykiatrisk Center Glostrup »første gang, jeg har hørt om det, man kan kalde en massiv investering«.

Også Dansk Psykiatrisk Selskab er positiv.

»Vi ved, at det kræver personale og midler, men psykiatrien er nødt til at gå en mere holistisk vej fremover,« mener bestyrelsesmedlem Annick Parnas, der også har erfaring med sanserum som overlæge på Psykiatrisk Center Glostrup.

Inde i sanserummet er valget dit. Vil du ligge i vippestolen, en slags tandlægestol, der roligt vugger fra side til side?

Eller hvad med kuglestolen, hvor du kan pakke armlænene omkring dig, som giver den dig et kram? Måske en velkendt smag fra et bolsje er sagen, eller lidt lyde fra naturen?

Patienterne søger det selv

I juni vurderede Sundhedsstyrelsen, at det ikke er realistisk at nå et stort anlagt mål om at nedbringe brugen af tvang i psykiatrien markant frem mod 2020. Eksempelvis er antallet af voksne patienter, som oplever tvang, ikke faldet.

Men på afdelinger flere steder i landet er f.eks. antallet af bæltfikseringer sænket markant. I februar kunne en afdeling i Aabenraa markere 500 dage uden bælt, intensivafdelingen på Psykiatrisk Center Glostrup brugte bæltet én gang i 2017.

Begge steder er sanserum

en del af løsningen. En løsning patienterne i stigende grad selv vælger, fortæller Katarina Nenadovic og fremhæver ergoterapi som central del af indsatsen.

I et indlæg hos Ergoterapeutforeningen blev den øgede interesse for sanserum i 2017 adresseret af ergoterapeut Hanne Holmer, der har undervist i brugen af dem i over 25 år. Hun anslog da, at der fandtes 300-400 sanserum på psykiatriske afdelinger og plejehjem i Danmark.

Udviklingen er glædelig, mente Hanne Holmer, men mange steder bliver rummene bygget, uden der følger personale og oplæring med. Hun har sågar set sanserum omdannet til opbevaring, fremgik det af artiklen.

Den skæbne frygter Katarina Nenadovic ikke.

»Det har stor betydning, at

STORE FORSKELLE

Det varierede meget fra region til region, hvor stor en andel af de voksne patienter, der i 2017 blev underlagt tvang.

Tvang generelt:

- Region Midtjylland: 26,2 pct.
- Region Syd: 20,4 pct.

Bæltfiksering:

- Region Midtjylland: 8,7 pct.
- Region Hovedstaden: 3,9 pct.

Beroligende medicin:

- Region Hovedstaden: 9,1 pct.
- Region Nord og Syd: 6,3 pct.

Fastholdelse:

- Region Nordjylland: 7,7 pct.
- Region Syd: 1,7 pct.

Kilde: Sundhedsstyrelsen

vi som personale går forrest og tror på indsatserne. Og det gør vi. Når først personalet har kompetencen og kender til møbler osv., er det ikke på nogen måde en personalekrævende indsats, tværtimod,« siger hun.

»Det handler ikke om, hvor meget rummet bliver brugt, men hvilken effekt det har for den enkelte.«

Hvordan du finder ro i sanserummet, ved du bedst selv. Nogle sover herinde i seks-otte timer ad gangen. Andre kommer flere gange dagligt. 30 minutters fred kan være nok. Ja, måske vil du helst være helt fri.

»Nogle profiterer rigtig godt af det, andre gør ikke. Derfor er det vigtigt, at vi har et meget bredt tilbud i psykiatrien,« siger Katarina Nenadovic.